

КОММУНИКАЦИЯ В ПРАВОВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ: К ПРОБЛЕМЕ ФИЛОСОФСКОГО ОБОБЩЕНИЯ

Дзевань А. П.

Проанализированы коммуникативные социальные процессы как определенные движущие силы развития общества. Дополнены базовые представления философии на основании ретроспективного анализа понятия «коммуникация». Предоставлена общая характеристика понятия коммуникации. Исследован генезис коммуникации как социального феномена. Интерпретирована концептуализация понятия коммуникации в философии правового воспитания.

Ключевые слова: коммуникация, общество, личность, информация, общение.

COMMUNICATION IN EDUCATIONAL SPACE: TO THE PROBLEM OF PHILOSOPHICAL GENERALIZATION

Dzeban A. P.

Communicative social processes are analyzed as certain societies motive forces of development, base presentations of philosophy are complemented on the basis of retrospective analysis of concept «communication». General description of concept of communication is given, genesis of communication is explored as the social phenomenon, conceptualization of the concept of communication is interpreted in philosophy education.

Key words: communication, society, personality, information, intercourse.

УДК 340.12

С. В. Шефель, доктор філософських наук, професор

ЕКОСОФІЯ ПРАВА: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

Осмыслено місце людини як суб'єкта правовідносин у екосоціосфері, що налаштований на екофільну взаємодію з природним довкіллям, збереження природного потенціалу біосферного буття. Визначено докорінні риси антропологічного контексту екософії права.

Ключові слова: право, екософія, екосоціосфера, функція гармонізації екологічних правовідносин.

Актуальність проблеми та її наукове розроблення. Планетарний масштаб екологічних проблем, породжених утвердженням протягом останніх двох століть пріоритетів техногенної цивілізації, засвідчує неоднозначність характеру людської творчості, що суперечить загально визнаній меті існування усіх форм біосферного життя, усвідомленій здебільшого екоософами, – забезпечення прийнятних умов їх невинної репродукції. Виявлена останнім часом некерованість людською спільнотою, зокрема, ситуацією в системах ядерної енергетики (Чорнобиль, Фукусіма тощо), харчового забезпечення та медичного захисту населення, загострює питання про необхідність здійснення невідкладних заходів щодо відсторонення від важелів влади у більшості країн технократичної еліти і зміни парадигми мислення насамперед науковців, представників управлінського апарату із утилітарно-споживацького на її екофільний формат з метою суворого дотримання вимог міжнародного права у царині екологічної безпеки людства. Спільноту України ці нагальні питання не оминули: модернізація технологічного ресурсу її ядерної енергетики, турбота про створення сприятливих умов для збереження її генофонду вимагають переходу від декларування позиції владних інституцій щодо безпеки в екологічній сфері до здійснення рішучих кроків шляхом їх практичного відтворення.

Владні інституції країни нарешті почали повертатися до вирішення цих нагальних питань, адаптуючи у своїй діяльності слухні пропозиції фахівців з екологічного права [1–13]. Але визнання світовою екоософською думкою тупиковості технократичного формату цивілізаційного розвитку залишається недооціненим політико-економічним менеджментом України, хоча вже з 60-х рр. ХХ ст. ця проблематика посіла чільне місце у міжнародному науковому дискурсі завдяки зусиллям, зокрема, Р. Атфілда [14], В. Гьосле [15], О. Гьофе [16], Г. Йонаса [17], К. М. Маєр-Абіха [18] тощо.

Загострення екологічної кризи у світі не тільки спричинило пошук наукового пошуку щодо шляхів розв'язання проблем, пов'язаних з нею, а й здійняло нову хвилю громадського руху з проблем охорони довкілля. За таких обставин і особливо з огляду на зміцнення курсу керівництва України щодо інтеграції зусиль у цій царині міждержавних правовідносин зі світовим загалом постає як нагальне питання здійснення подальшого дослідження граничних підстав екологічного права, що має засадничий характер для утвердження екофільної стратегії постіндустріального розвитку України та його відповідного законодавчого забезпечення як умови адекватної викликам часу правозастосовної діяльності. Тому *метою* пропонованої розвідки є спроба з'ясувати можливості ще недостатньо вивчених ресурсів того світоглядного коріння екоправового типу мислення, які б стали у нагоді для творців зазначеної стратегії. Власне, йдеться про осягнення антропологічного контексту екософії права, яке, на наш погляд, сприятиме методологічному зміцненню

концепції екоософії права, виявляючи її роль у розумінні права як чинника досягнення екосоціальної гармонії.

Виклад основного матеріалу. Традиційно з давніх часів людина розглядалася невід'ємним складником цілісної сфери космічного буття, яка є цілком залежною від дії його одвічних законів. Її місце як «дитини природи» означила міфологія первісного суспільства, у релігійних уявленнях різних народів вона постає божим створінням, життя якого цілком залежить від сумлінного сповідування божих законів. І лише в епоху Відродження уявлення про людину починає апелювати до феномена її творчості, що вирізняє її з-поміж інших живих істот жагою до самореалізації як докорінної риси її перетворювальної природи.

Злет наукової творчості людства не тільки впевнив його у своїй унікальності, а й, на жаль, додав самовпевненості у тому, що людина має бути паном Природи. Утвердженню такого уявлення певним чином посприяла європейська філософія Нового часу. Це призвело до жорсткого протиставлення людства усьому іншому природному світу, який у свою чергу став розглядатися як невичерпний ресурс для задоволення зростаючих потреб людей. Щоправда, не усіх, а тільки тих, які утвердили свою зверхність над «нецивілізованою» периферією світу, до якої ідеологи євроцентризму віднесли народи, що нібито відстали у своєму розвитку від провідних країн Західної Європи та Північної Америки, а тому, власне, ці народи, як і пролетаріат і незаможні прошарки населення будь-яких країн, також отримали статус природного ресурсу, котрий мав експлуатуватися. В цьому сенсі творці техногенної цивілізації наділили виключно себе правом безмежного природокористування, а усі інші елементи біосфери визначили безправним об'єктом експлуатації, здійснюваної на власний розсуд.

Особливе значення для подолання такої позиції у світогляді євроатлантичної спільноти, як доречно зазначила Т. Бургарт, має концепція позитивного екзистенціалізму Н. Аббаньяно як найближчий сучасний виток екоософії права, оскільки обидва ці підходи до розуміння природи права не тільки долають обмеженість попередньої класичної парадигми філософії, а й виходять з уявлення про нетотожність та розрізнення феноменів суцього і буття [19, с. 183], в межах якого перше, що ототожнюється, зокрема, з проблемою існування людини, є невід'ємним складником другого, бо людина як існування є органічною частиною світу як тотальності [20, с. 5]. Саме ця висхідна позиція екзистенціалістської концепції Н. Аббаньяно вибудовує розуміння подвійної сутності самореалізації людини у природному світі, який він вважав за об'єктивний порядок речей, у якому збігаються реальність та інструментальність, завдяки чому людина взаємодіє з речами і безпосередньо, і опосередковано, за допомогою техніки [20, с. 5]. В той час коли техніка, на думку Н. Аббаньяно, виконує функцію впливу людини на речі, мистецтво є засобом і повернення її до природи, і «вбудовування» останньої у свою історію, а тому, інтерпретуючи його розумін-

ня значення антропологічного контексту природного буття, знаходимо його саме у вищому – ментальному вимірі її творчості, пов'язаному з благоговійним ставленням до природного середовища, коли людина утверджує свою свободу як екзистенцію, як справжню субстанцію свого існування.

Екософія права як філософське вчення про гармонізацію взаємин між людиною, її соціумом і Природою шляхом екологізації правовідносин, акумулюючи зазначену екзистенціалістську позицію, набуває власного антропологічного контексту, змістом якого є визначення пріоритету прав Природи, включаючи й природжені права людини щодо соціально набутих нею прав природокористування, що передбачає надання самою людиною як суб'єктом зазначених відносин у екосоціосфері відповідної імперативної орієнтації усім своїм діям в усіх сферах своєї життєдіяльності. Це з очевидністю вимагає синтезування нею й тих світоглядних підходів у цій царині, які історично набуті різними соціокультурами, що значно збагатить її практичну діяльність з розбудови постіндустріальної цивілізації.

З позицій рефлексії антропологічного контексту екософії права йдеться про можливість у процесі соціокультурного синтезування наділити необхідними особистісними правовими якостями репрезентанта будь-якого етносу. Це твердження, як на нас, корелює із думкою А. Козловського, який зауважував: «Право – явище духовного порядку, і саме його духовна природа визначає можливість використання цього соціального феномена як засобу реалізації свободи людини» [21, с. 61]. Зрозуміло, що право, яке є властивістю людської природи, обумовлене таким фундаментальним виявом природного буття, котрим наділена людська істота, як приреченість до саморозвитку, виступаючи потенцією її творчої самореалізації. Природа завжди творить себе й у цій самоорганізації яскраво виявляє себе у створенні людської істоти, яку наділяє статусом суб'єкта – свого співтворця, що спроможний розбудувати свій людський план буття. Усталеність його існування зумовлена здатністю людства, користуючись розумом і волею та пізнавши закони Природи, зрозуміти свою залежність від них.

У цьому сенсі, як слушно зауважує Т. Бургарт, антропне у природі права передує соціальному, бо зумовлене ще досоціальними природними творчими потенціями людини тому, що право як якість закладено в самому її єстві [19, с. 185]. Фундуючись у свідомості людини, право виникає з її природної потреби у спілкуванні із собі подібними з приводу забезпечення спільними зусиллями певної адаптації у природному середовищі буття шляхом свідомого створення умов для реалізації своїх природних потенцій. Саме цьому антропологічний контекст екософської рефлексії права виявляється через розуміння права як здатності і приреченості людини до свідомої конструктивної взаємодії із суб'єктами та об'єктами природного спільнобуття (термін В. Гюсле і К. М. Маєр-Абіха [15, с. 199–200; 18, с. 9]) та необхідного засобу реалізації творчого потенціалу людини [19, с. 186].

Визначаючи в аспекті такого потрактування характер і етапність еволюції правосвідомості людства, доходимо висновку про те, що вона має етапами декодування програми етногенезу так звані «дитячий» тип духовності, репрезентований культурами язичництва, даосизму, синтоїзму, індуїзму [22, с. 59–93] тощо, та «жіночий» тип духовності з відповідним щодо нього соціокультурним виявом у формі буддистського типу творчої особистості [22, с. 94–120]. При цьому важливо акцентувати увагу на обставину, котру, як уявляється, ми знаходимо у підґрунті цього процесу – на фундаментальну якість відтворення як функції, що іманентно притаманна усьому живому, котра задана універсально-природним началом. Власне цей універсальний «механізм» відтворення життя і є актом породження усього життєво нового, що виявляє сутність природно-репродуктивного початку у світобудові. Власне у цьому сенсі маємо зрозуміти й виникнення феномена правової традиції, певним чином репрезентованої у контексті кожної із згадуваних форм духовності, які розкривають на соціокультурному зрізі людської еволюції значення і необхідність як «дитячої», так і сердечно-материнсько-жіночої орієнтації світового соціуму в його ставленні і до природного довкілля.

Утім, хоча зазначені типи духовності виявляються як особливе ментальне знаряддя утвердження і продовження людського «Я» Природи, структурно адекватне самому життю, характеристики таких притаманих їм рис, як гуманізм і екологічність, що сутнісно визначають їх специфіку як складників антропологічного контексту екософії права через притаманну їм домірність у формуванні ставлення людини до природного середовища її існування як вияву свободи її волевиявлення, ще недостатньо, аби зрозуміти багатовимірність цього контексту.

Усвідомлена в екософсько-правовий спосіб рефлексії сутність зазначених типів духовності відкриває шлях до розуміння того, що, зокрема, жіноча душа може існувати нібито й поза жіночою особистістю, будучи «втіленою» в іншій істоті: в матері, дитині, коханій людині, Природі в цілому. Для жінки як творчої особистості таке «буття поза собою», в іншому, навіть якісно іншому суб'єкті, – нормальний стан, але таким станом обумовлені також сутнісні якості творчості як свободи волевиявлення взагалі, бо будь-що створити, не «віддаючись» творимому, не вкладаючи в нього усієї душі, неможливо. У цьому сенсі дослідження антропологічного контексту екософії права дозволяє виявити певні нюанси правової традиції, що стосується взаємин між людським соціумом і Природою у тому чи іншому соціокультурному інваріанті, як ментальну умову екофільної правотворчості, спрямованої на відповідне перетворення не тільки правовідносин між суб'єктами й об'єктами природного спільнотвиту, а й суспільної правосвідомості.

У такому сенсі виникає на цьому підґрунті нове «Я» творчої особистості є результатом гармонійного синтезування кращих якостей усіх зазна-

чених типів «Я», і як наслідок цього у свою чергу «несе у собі піднесення загального творчо-особистісного начала усіх інших творчо-особистісних потенцій» [23, с. 5]. Тому жіночий, власне буддистський, тип світосприйняття треба вважати не стільки унікальною властивістю самої жінки (до того ж, на жаль, не будь-якої), скільки універсальною творчою потенцією, реалізуючи яку кожна людина може досягнути цілющий шлях правотворчої самореалізації як екогармонійного самовдосконалення. Без нього, на наш погляд, є малоімовірним процес екогармонійного синтезування усіх форм духовності народів світу, в ході якого «знімаються» притаманні їм самообмеження. Очевидно, буддизм як соціокультурна форма жіночого типу світорозуміння має властивість творчого соціомагнетизму, що сприяє долученню у процес співтворчості на основі толерантного діалогу суб'єктів права, які є репрезентантами різних статевовікових груп, тобто усіх типів творчих особистостей. Він забезпечує на основі цього екогармонійного синтезування умови і для породження полівимірної, екоцілісної особистості, зокрема екоправової особистості, і для реалізації нею своєї життєвої місії – не тільки до відтворення людського роду, а й до творення соціуму, який культивує правотворчість як значущий вимір творчості життя [24, с. 158].

Разом з тим очевидним є й той доведений екоософсько-правовою рефлексією факт, що для розвитку багатомірної, екоцілісної особистості якості, притаманні «дитячому» та «жіночому» типам світосприйняття, хоча і є вкрай необхідними, такими, що визначають її ментальні засади, але ще самі по собі є недостатніми. Формування подібного типу особистості, безумовно, пов'язано з набуттям людиною такої властивості, як соціальна активність, визначально не притаманної зазначеним типам світосприйняття.

Кращий, на нашу думку, зразок виховної моделі формування такого типу особистості надає історична традиція конфуціанства, що репрезентує екоософське осмислення співвіднесення жіночого і чоловічого начал біосоціального буття. В синоцентричній традиції вони виступають як два боки екоцілісної, гармонійної опозиції «їнь-ян». Саме цією традицією такі начала співвідносяться у визначально природному екогармонійному суб'єкт-суб'єктному спілкуванні творчо формуючих сил за акцентуванням на пріоритеті жіночого творчого начала. У цьому, втім, міститься й екообмеження цієї форми взаємин творчих сил, бо їх гармонії бракує рівноваги, необхідної для взаємопосилення їх потенціалу в ім'я усталення динамічного саморозвитку соціуму, що їх поєднує [25, с. 177–182]. Подолати це самообмеження у соціумі, що тримається принципів жіночої логіки творчості життя, як доводить досвід Китаю, можливо, якщо вийти за межі традиційної для нього опозиції творчих начал через встановлення рівновісної екогармонії між ними, а вже з цього рівня саморозвитку легше виводити соціум на рівень багатовимірної екосинтезу

всіх типів творчих потенціалів, у тому числі за допомогою взаємозбагачуючої участі у ньому носіїв «дитячого» і соборно-синтезуючого (притаманного євразійським народам) типів світорозуміння, аби кожний з них підносився до нової якості життя, трансформуючись у багатовимірною-екоцілісні правові особистості, котрі як суб'єкти правовідносин у екосоціосфері мусять заступити місце носіїв того чоловічого типу ментальності, які розглядають не тільки жінку, і не тільки репрезентантів інших соціокультурних типів, а й в цілому усю Природу з точки зору парадигми перебільшеного споживання. Саме така ціннісна орієнтація, яка характеризує бажаний зміст антропологічного контексту екософії права, дозволяє покласти її в основу конструювання механізму екоправового виховання і формування екоправової культури, про що йдеться, зокрема, у працях представників сучасної школи екософії права Т. Бургарт [26], В. Захарової [27] та С. Якимової [28].

Висновки. Природний плин біосферних процесів на нашій планеті свідомо був порушений творцями техногенної цивілізації, що поставило людство на межу екологічної катастрофи. Вихід з цієї ситуації пропонує екософія права, доводячи необхідність свідомо об'єднати зусилля усіх тих, кому небайдуже ні своє буття, ні життя прийдешніх поколінь, з метою і на законодавчому рівні, і у правозастосуванні суворо дотримуватися принципу домірного використання природних ресурсів для задоволення людських потреб, упроваджувати новітні технології застосування відновлювальних джерел енергозабезпечення як господарської діяльності, так і побуту людей, що виходять з примату посилення ролі соціуму в поновленні втраченого в останні століття балансу соціоприродних сил, необхідного для здійснення їх повноцінної репродукції. Це потребує органічного поєднання чадофільного і жіночо-материнського начал з гуманізованим раціо-потенціалом чоловічої творчої особистості, що й надасть належної ефективності екофільно-правовій практиці формування глобального суспільства сталого розвитку. Здійснення на практиці так імперативно орієнтованої екологічної стратегії розвитку людства і відбиває сенс антропологічного контексту екософії права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрейцев В. Тектолого-правові аспекти забезпечення сучасної екологічної політики держави / В. Андрейцев // Право України. – 2011. – № 2. – С. 66–84.
2. Балюк Г. Проблеми законодавчої регламентації та реалізації в Україні екологічної складової концепції сталого розвитку / Г. Балюк // Право України. – 2011. – № 2. – С. 85–94.
3. Бобкова А. Щодо правових засад планування екологічного підприємництва / А. Бобкова // Право України. – 2011. – № 2. – С. 124–131.
4. Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечно навколишнє природне середовище : монографія / В. Л. Бредіхіна ; за ред. проф. М. В. Шульги. – Х. : Видавець ФО-П Вапнярчук Н. М., 2008. – 168 с.

5. Герасименко Я. О. Конституційно-правове регулювання охорони довкілля в Україні / Я. О. Герасименко // Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2008. – Вип. 93. – С. 89–93.
6. Гетьман А. П. Методологічні засади становлення правових основ охорони довкілля / А. П. Гетьман // Право України. – 2011. – № 2. – С. 11–19.
7. Екосередовище і сучасність. Екологічне законодавство України та його гармонізація з європейським правовим полем : монографія : в 9 т. / С. І. Дорогунцов, М. А. Хвесик, Л. М. Горбач, П. П. Пастушенко. – К. : Кондор, 2007. – Т. 7. – 611 с.
8. Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року : розпорядження КМУ від 17.10.2007 р. № 880-р // Офіц. вісн. України. – 2007. – № 79. – Ст. 2961.
9. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218.
10. Цілі розвитку Тисячоліття 2010, Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_52412MDGS_UKRAINE2010.pdf.
11. Костицький В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні) / В. Костицький. – К. : ІЗП і ПЗ, 2003. – 772 с.
12. Костицький В. Міжнародно-правовий етичний імператив як основа теоретико-методологічного забезпечення розвитку екологічного права / В. Костицький // Право України. – 2011. – № 2. – С. 20–33.
13. Шемшученко Ю. Актуальні проблеми кодифікації національного та міжнародного права / Ю. Шемшученко // Право України. – 2011. – № 2. – С. 4–10.
14. Атфилд Р. Этика экологической ответственности (Главы из книги) / Р. Атфилд ; пер. Л. И. Василенко и В. Я. Козлов // Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности ; антология / пер. с англ. и франц. ; сост. Л. И. Василенко и В. Е. Ермолаева; ввод. ст. Ю. А. Шрейдер. – М. : Прогресс, 1990. – С. 203–257.
15. Гьосле В. Практична філософія у сучасному світі / В. Гьосле ; пер. з нім. – К. : Лібра, 2003. – 248 с.
16. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації / О. Гьофе ; пер. з нім. – К. : ППС-2002, 2007. – 436 с. – («Сучасна гуманітарна бібліотека»).
17. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для техногенної цивілізації / Г. Йонас ; пер. з нім. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.
18. Маєр-Абіх К. М. Повстання на захист природи. Від довкілля до спільноті / К. М. Маєр-Абіх ; пер. з нім. А. Єрмоленко. – К. : Лібра, 2004. – 196 с.
19. Бургарт Т. І. Проблема антропої природи права в позитивному екзистенціалізмі Н. Аббаньяно / Т. І. Бургарт // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2008. – Вип. 98. – С. 182–188.
20. Долгов К. М. Аббаньяно Никола / К. М. Долгов // Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – М. : Республика, 2001. – 719 с. – (7-е изд., перераб. и доп.).
21. Козловський А. А. Право як пізнання. Вступ до гносеології права / А. А. Козловський. – Чернівці : Рута, 1999. – 295 с.
22. Шефель С. В. Личность постиндустриальной эпохи как феномен социокультурного синтеза (Социально-философское исследование) : монографія / С. В. Шефель. – М. : Соц.-гуманит. знания, 2002. – 280 с.

23. Шилин К. И. Буддизм – глобальная эософия будущего : Краткая энциклопедия в трех томах / К. И. Шилин. – М. : Очаг, 1998.
24. Шефель С. В. Буддистська ментальність як світоглядна основа еософії права / С. В. Шефель // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого : зб. наук. праць; ред. кол. : А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2011. – Вип. 9. – С. 154–162. – (Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія).
25. Шефель С. В. Сотворение человека будущего: эософские основания / С. В. Шефель, К. И. Шилин. – М. : ГУП Изд-во «Нефть и газ» РГУ нефти и газа им. И. М. Губкина, 2003. – 328 с. – (Энциклопедия живого знания; т. 4).
26. Бургарт Т. І. Екософський аспект правового виховання / Т. І. Бургарт // Проблеми законності : акад. зб. наук. праць / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2009. – Вип. 103. – С. 264–267.
27. Захарова В. О. Основоположні принципи екоправового виховання / В. О. Захарова // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого : зб. наук. праць; ред. кол. : А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2011. – Вип. 10. – С. 266–268. – (Сер. : Філософія, філософія права, політологія, соціологія).
28. Якімова С. І. Основоположні аспекти формування екоправової культури в сучасній Україні / С. І. Якімова // Юрид. осінь 2012 року : зб. тез доп. та наук. повід. учасн. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 13 лист. 2012 р.) ; за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х. : НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – С. 70–73.

ЭКОСОФИЯ ПРАВА: АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ

Шефель С. В.

Осмыслено место человека как субъекта правоотношений в эосоциосфере, который сориентирован на экофильное взаимодействие с природной средой своего обитания, сохранение природного потенциала биосферного бытия. Определены коренные черты антропологического контекста эософии права.

Ключевые слова: право, эософия, функция гармонизации экологических правоотношений.

THE ECOSOPHY OF LAW: ANTHROPOLOGICAL CONTEXT

Shefel S. V.

The article interpreted place of the person as the subject of legal relations in ecosocial sphere, which focuses on ecophilic interaction in the natural environment of their habitat, on preservation of the natural potential of the biosphere being, also the article defined fundamental features of anthropological context of the ecosophy of law.

Key words: law, ecosophy, function of harmonization of environmental legal relations.